

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове за участие в конкурса
за академичната длъжност „ПРОФЕСОР“ в професионално направление
2.2. История и археология (История на България – История на българския
народ XV–XIX век), обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“
в ДВ, бр. 101/20.12.2022 г.

Рецензент: проф. д.н. Орлин Стаменов Събев

Кандидат: доц. д-р Валентин Спасов Китанов

Документи за участие в обявения конкурс са подали двама кандидати: доц. д-р Валентин Спасов Китанов и доц. д-р Стефан Иванов Дечев. На първото си заседание научното жури, съгласно чл. 3, ал. 4, чл. 4, ал. 8, т. 2 и чл. 29б, ал. 1 от ЗРАСРБ, допусна и двамата кандидати до оценяване, тъй като отговарят на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от същия закон. Впоследствие единият кандидат, доц. д-р Стефан Иванов Дечев, е заявил по надлежния ред, че се оттегля от участие в конкурса, и затова като член на журито в настоящата рецензия ще оценя единствено научната продукция на другия кандидат.

I. Кратки биографични данни за кандидата.

Кандидатът Валентин Спасов Китанов е завършил висше образование през 1987 г. във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ (специалност „История“). През 2001 г. придобива научната и образователна степен „доктор“ с

дисертация на тема „България и южнославянската идея през XIX век до 1878 г.“ През 2007 г. заема длъжността „доцент“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ с хабилитационния труд „Аспекти на политическите отношения на ВМОРО с Турция 1903–1914 г.“ (публикуван през 2009 г.). Оттогава до днешна дата той заема тази длъжност в същия университет. Освен това е хоноруван преподавател в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ в Бургас. Член е на Македонския научен институт, Съюза на учените в България, Центъра за стопанско-исторически изследвания и др. Член е на редакционните колегии на български и чуждестранни научни списания. Участва в многобройни национални и международни проекти и е представил доклади в 25 научни форума в страната и в чужбина.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата.

Доц. д-р Валентин Спасов Китанов отговаря на изискванията в чл. 29, ал. 1, т. 1–6 от ЗРАСРБ, тъй като през 2001 г. е придобил образователната и научна степен „доктор“, заемал е академичната длъжност „доцент“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ повече от две академични години, а именно от 2007 г., представил е публикуван монографичен труд и други оригинални научно-изследователски трудове, които не повтарят представените за придобиване на степента „доктор“ и за заемане на длъжността „доцент“, отговаря на минималните национални изисквания и няма доказано по законоустановения ред плагиатство или недостоверност на представените научни данни в трудовете му.

За участие в конкурса Валентин Китанов е представил публикуваният монографичен труд „Тютюнът в българското пространство XVII–XIX век: стопански, социални и културни проекции“ (Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2022, ISBN 978-954-00-0299-6). Монографията е посветена на тема,

чиято значимост сама по себе си е предопределена от обстоятелството, че тютюнът и тютюнопроизводството са важен поминък за доста голяма част от българското население от първата половина на XVII докъм края на XX век. Нещо повече: в някои региони, като например югозападните и южните български земи, тютюнопроизводството се утвърждава като основен стопански сектор. Въпреки това досегашните изследвания се отличават със своята фрагментарност, ограниченост по териториален и хронологичен обхват и придържане към определена научна дисциплина. Ето защо приносният характер на книгата на Валентин Китанов се обуславя от факта, че това е първото по рода си комплексно и интердисциплинарно изследване на стопанската, социалната и културна история на тютюна в региона. Неслучайно и обемът на изследването е впечатляващо голям – 684 печатни страници.

В изследването си Валентин Китанов е използвал изключително богата и разнообразна по типология изворова база: османски документи от архивните колекции в НБКМ-София и в Истанбул, кореспонденция и финансови книжа на български търговци, съхранявани в БИА-НБКМ, пътеписни бележки, периодичен печат, мемоари и др. Информацията в тези извори не само е дескриптивно представена, но е и съпоставена и критично анализирана. Особено внимание заслужава опитът на автора да изведе на преден план ролята на тютюна като социално структуриращ фактор в епохата на Българското възраждане – новата култура поражда не само нов стопански сектор, но дава тласък и на търговията, ускорява стопанските и търговските връзки между балканските и съседните на тях територии, формира нова категория производително население и еснафи, допринася за индустриализацията на региона през XIX век.

Книгата се състои от въведение, три глави и заключение. След обстойно представяне и изчерпателен анализ на изворовата база на изследването и състоянието на историографията по темата, в първата глава авторът проследява проникването на тютюна в Османската империя, в частност на

Балканите и в българските земи, в началото на XVII век, проблематичното му възприемане от консервативните религиозни кръгове и постепенното му утвърждаване във всекидневието и в стопанския живот до края на века. Втората глава съдържа много детайлно проучване на тютюнопроизводството в българските земи през XVII–XIX век: география и обеми на отглеждания и търгувания тютюн, данъчно облагане на производителите и търговците на тютюн, нормативна регулация и нейното доста разпространено неспазване в практиката, изразяващо се в контрабанда на тютюна като стока. Третата глава е посветена на мястото, ролята (развлекателна, социализираща, професионално профилираща) и значението на тютюна във всекидневието и културата на българите през разглеждания период.

В края на книгата са поместени подробна библиография, терминологичен речник и географски показалец.

Макар по същество да е научна монография, книгата е написана на достъпен, увлекателен и убедителен стил и в този смисъл тя е полезна не само за научната колегия, но и за студентите и по-широката читателска аудитория.

Освен този монографичен труд кандидатът представя и десет публикувани статии и доклади, които са по същата тема (но някои от тях разширяват хронологичния обхват до края на XX век), както и още седем статии и доклади по други теми, свързани с държавното устройство на Княжество България, дипломатическите ѝ отношения с Османската империя, както и с традициите на винопроизводството в историческа перспектива (в съавторство). Тези публикации свидетелстват за способността на кандидата да разработва по-частни и специфични теми чрез фокусиран върху отделния детайл анализ и интерпретация.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата.

Чрез представената в конкурса научна продукция кандидатът Валентин Спасов Китанов демонстрира високо ниво на научно-изследователска работа съобразно общоприетите академични стандарти. В това отношение неговите приноси се изразяват както в подбора на неизследвани или слабо изследвани теми, така и в комплексното им проучване и разработване чрез задълбочен аналитичен подход и чрез използване на широк диапазон от методологически похвати, които надхвърлят далеч инструментариума на историческата наука и търсят вдъхновение и приложение от сродни научни дисциплини и полета като етнология, социология, културология.

Изключително важно е да се подчертае неговият стремеж да привлече и анализира възможно най-широка и богата изворова база, вкл. и голям брой неизследвани и непубликувани до този момент османски документи. Напоследък историческата колегия все повече оценява тяхната значимост и необходимост при изследванията на историята на българските земи, особено през XVIII и XIX век, но малцина прибегват до действителното им използване заради езиковата им недостъпност. Монографичният труд на Валентин Китанов за историята на тютюна в българското пространство е показателен, че вкарването в научно обращение на този тип документи прави изследванията по която и да е тема от този период много по-обхватни, задълбочени и пълноценни.

Точките, които кандидатът събира по показател „Г“ – студии, статии и доклади, публикувани в реферирани и нереферирани научни списания и сборници – 344,16 (при минимален праг 200 точки), по показател „Д“ – цитирания на научната продукция на кандидата – 375 (при праг от 100 точки), и по показател „Е“ – ръководство на успешно защитили докторанти, участие в научни проекти и авторство на учебни пособия – 203 (при праг от 100

точки), надвишават значително минималните национални изисквания за заемане на длъжността „професор“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Заслужава внимание и фактът, че повечето, а именно 9 от общо 17 студии и статии на кандидата, са публикувани в списания, индексирани в световни бази данни като Scopus и Web of Science.

Валентин Китанов има и активна преподавателска дейност – той води в различни специалности в ЮЗУ „Неофит Рилски“ университетски курсове по История на българските земи в периодите XV–XVII и XV–XIX век, Българско възрождение XVIII–XIX век, История на Османската империя, Вечният град на Балканите, Етноси и религии в Югоизточна Европа, Фотодокументи за българското националноосвободително движение.

IV. Критични бележки и препоръки.

Предвид факта, че монографичният труд на кандидата Валентин Китанов за историята на тютюна в българското пространство е приносен не само за българската историография, но заслужено би представлявал интерес и за международна научна колегия, бих могъл да препоръчам неговото публикуване на английски език. При евентуално второ издание на българския вариант могат да бъдат приложени и текстовете на някои по-интересни и информативни извори.

V. Заключение.

Предвид гореизложените достойнства и приноси на научната продукция на доц. д-р Валентин Спасов Китанов изразявам категоричното си убеждение, че той отговаря в пълна степен на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“. Предвид моята положителна оценка за кандидата, препоръчвам на научното жури да изготви доклад с предложение до

Факултетния съвет на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за избор на доц. д-р Валентин Спасов Китанов да заеме академичната длъжност „професор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология.

Дата: 10.04.2023 г.

Рецензент:

проф. д.н. Орлин Събев

SOUTH-WEST UNIVERSITY “NEOFIT RILSKI”

REVIEW

of the works submitted for participation in the competition for the academic position "PROFESSOR" in the professional field 2.2. History and Archaeology (History of Bulgaria - History of the Bulgarian People XV-XIX centuries), announced by the South-West University “Neofit Rilski” in the State Gazette, no. 101/20.12.2022.

Reviewer: Prof. DSc. Orlin Stamenov Sabev

Candidate: Assoc. Prof. Dr. Valentin Spasov Kitanov

Two candidates have submitted documents for participation in the announced competition: Assoc. Prof. Dr. Valentin Spasov Kitanov and Assoc. Prof. Dr. Stefan Ivanov Dechev. At its first meeting the Scientific Jury, according to Article 3, Paragraph (4), Article 4, Paragraph (8), item 2 and Article 29b, Paragraph (1) of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB), admitted both candidates to evaluation, as they met the minimum national requirements under Article 2b, Paragraphs (2) and (3) of the same Law. Subsequently, one of the candidates, Assoc. Prof. Dr. Stefan Ivanov Dechev, has declared that he is withdrawing from the competition and therefore, as a member of the jury, I will evaluate in this review only the scientific production of the other candidate.

I. Brief biographical data of the candidate.

The candidate Valentin Spasov Kitanov graduated in 1987 from the Veliko Tarnovo University “St. St. Cyril and Methodius” (specialty “History”). In 2001, he obtained the scientific and educational degree “doctor” with a dissertation on “Bulgaria and the South Slavic Idea in the 19th Century Until 1878”. In 2007, he held the position of “associate professor” at the South-West University “Neofit Rilski” with the habilitation thesis “Aspects of the Political Relations of VMORO with Turkey 1903–1914” (published in 2009). He has held this position at the same university ever since. In addition, he is a part-time instructor at the University “Prof. Dr. Asen Zlatarov” in Burgas. He is a member of the Macedonian Scientific Institute, the Bulgarian Union of Scientists, the Center for Economic and Historical Studies, etc. He is a member also of the editorial boards of Bulgarian and foreign scientific journals. He has participated in numerous national and international projects and has presented papers in 25 scientific forums in the country and abroad.

II. Characteristics of the candidate’s scientific and scientific-applied production.

Assoc. Prof. Dr. Valentin Spasov Kitanov meets the requirements of Article 29, Paragraph (1), items 1–6 of the LDASRB, since in 2001 he obtained the educational and scientific degree “doctor”, he has held the academic position of “associate professor” at the South-West University “Neofit Rilski” for more than two years, namely from 2007, submitted a published monographic work and other original research works that do not repeat those submitted for obtaining the degree of “doctor” and for holding the position of “associate professor”, he meets the minimum national requirements and it has not been proven, according to the Law, plagiarism in his scientific works.

For participation in the current competition Valentin Kitanov submitted the published monograph *Tobacco in the Bulgarian Space in the 17th-19th Centuries: Economic, Social and Cultural Aspects* (Blagoevgrad: AP “Neofit Rilski”, 2022, ISBN 978-954-00-0299-6). The monograph is dedicated to a topic, whose significance is predetermined by the fact that tobacco and tobacco production were an important means of livelihood for a large part of the Bulgarian population from the first half of the 17th until the late 20th century. Moreover, in some regions, such as the southwestern and southern Bulgarian lands, tobacco production was established as the main economic sector. Until now, however, the research on this subject matter was fragmented, had a limited territorial and chronological scope and adherence to a certain scientific discipline. That is why Valentin Kitanov’s book is a valuable contribution to the field since it is the first complex and interdisciplinary study of the economic, social and cultural history of tobacco in the region. It is no coincidence that the volume of the research is impressively large: it consists of 684 pages.

In his research, Valentin Kitanov used an extremely rich and typologically diverse sources: Ottoman documents from the archival collections preserved in Sofia and Istanbul, correspondence and financial papers of Bulgarian merchants preserved in the Bulgarian Historical Archive at the National Library in Sofia, travel books, periodicals, memoirs, etc. The information in these sources is not only descriptively presented, but also compared and critically analyzed. The author’s attempt to bring to the fore the role of tobacco as a social factor in the era of the Bulgarian Revival deserves special attention: the new tobacco culture gave birth not only to a new economic sector, but also gave impetus to trade, intensified the economic and trade relations between the Balkans and the neighbouring territories, formed a new category of productive population and guilds, contributed to the industrialization of the region in the 19th century.

The book consists of an introduction, three chapters and a conclusion. After a thorough presentation and comprehensive analysis of the sources of the research

and the state of the art on the subject, in the first chapter the author traces the introduction of the tobacco plant into the Ottoman Empire, in particular the Balkans and the Bulgarian lands, in the early 17th century, its problematic adoption by the conservative religious circles and its gradual acceptance in everyday life and in the economy by the end of the 17th century. The second chapter contains a very detailed study of tobacco production in the Bulgarian lands in the 17th–19th centuries: geography and volumes of tobacco planting and trading, regulation and taxation of the tobacco producers and traders, tobacco smuggling. The third chapter is devoted to the place, role (entertaining, socializing, professional profiling) and importance of tobacco in everyday life and culture of the Bulgarians during the said period.

At the end of the book there is a detailed bibliography, a glossary of terms and a geographical index.

Although essentially a scholarly monograph, the book is written in an accessible, engaging and persuasive style, and in this sense it is useful not only for the scientific community, but also for university students and a wider readership.

Besides this monographic work, the candidate has also submitted ten published articles and papers on the same topic (but some of them extend the chronological scope to the late 20th century), as well as seven more articles and papers on other topics related to the state structure of the Principality of Bulgaria, its diplomatic relations with the Ottoman Empire, as well as to the traditions of winemaking in a historical perspective (co-authored). These publications demonstrate the candidate's ability to focus his research on more specific topics through detailed analysis and interpretation.

III. Main contributions in the candidate's scientific, scientific-applied and teaching activities.

Through this scientific production the candidate Valentin Spasov Kitanov demonstrates a high level of research work in accordance with generally accepted academic standards. In this regard, his contributions are related both to the selection of unexplored or under-researched topics, and to their complex research through a deep analytical approach and the use of a wide range of methodological skills that go far beyond the historical scholarship and seek inspiration and application from related scientific disciplines and fields such as ethnology, sociology, cultural studies.

It is extremely important to emphasize his effort to attract and analyze as many and rich sources as possible, including a large number of hitherto unexplored and unpublished Ottoman documents. In the last years the historians increasingly appreciate their significance and necessity in the research of the history of the Bulgarian lands, especially during the period of the 18th and 19th centuries, but few of them resort to their actual use due to their linguistic inaccessibility. Valentin Kitanov's monographic work on the history of tobacco in the Bulgarian space demonstrates that the introduction of this type of documents into scientific circulation makes research on any topic from this period much more comprehensive, in-depth and full-value.

The points that the candidate collects under indicator "G" - studies, articles and papers published in refereed and non-refereed scientific journals and collections - 344.16 (the required minimum is 200 points), under indicator "D" - citations of the scientific production of the candidate - 375 (the required minimum is 100 points), and under indicator "E" - supervision of students, who defended successfully doctoral theses, participation in scientific projects and authorship of manuals - 203 (the required minimum is 100 points), exceed significantly the

minimum national requirements for occupying the position of “professor” at the South-West University “Neofit Rilski”.

The fact that most, namely 9 of the candidate’s 17 studies and articles, were published in journals indexed in global databases such as Scopus and Web of Science is also noteworthy.

Valentin Kitanov has an intensive teaching activity: he has university courses on History of the Bulgarian lands in the 15th-17th and 15th-19th centuries, Bulgarian Revival of the 18th-19th centuries, History of the Ottoman Empire, The Eternal City of the Balkans, Ethnicities and Religions in South-Eastern Europe, Photo-documents about the Bulgarian national liberation movement, in various specialties at the South-West University “Neofit Rilski”.

IV. Critical notes and recommendations.

Given the fact that Valentin Kitanov’s monographic work on the history of tobacco in the Bulgarian space is a contribution not only to Bulgarian historiography, but would be deservedly of interest to an international scientific audience as well, I could recommend its publication in English as well. In case of a possible second edition of the Bulgarian version, the texts of some more interesting and informative sources may be included.

V. Conclusion.

In view of the above-mentioned merits and contributions of the scientific production of Assoc. Prof. Dr. Valentin Spasov Kitanov, I express my firm conviction that he fully meets the requirements for occupying the academic position of “professor”. Given my positive assessment of the candidate, I recommend that the scientific jury prepare a report with a proposal to the Faculty Council of the Faculty of Law and History of the South-West University “Neofit

Rilski” for the election of Assoc. Prof. Dr. Valentin Spasov Kitanov to occupy the academic position “professor” in the field of higher education 2. Humanities, professional field 2.2. History and archaeology.

Date: 10/04/2023

Reviewer:

Prof. DSc. Orlin Sabev